

STOHAB
2016-01-28

Till Stockholms Hamn AB:s styrelse

Remiss av Förslag till Stockholms stads miljöprogram 2016-2019

Bakgrund

Stockholms Hamnar har beretts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget på Stockholms stads miljöprogram 2016-2019. Miljöroteln har remitterat förslaget till Stockholms Stadshus AB som i sin tur remitterat ärendet till dotterbolagen. Remissen ska vara besvarad senast 2016-01-14 men Stockholms Hamnar har önskat och beviljats anstånd att skicka in slutliga synpunkter 2016-01-28 för att ärendet ska kunna behandlas i styrelsen.

I budgeten för 2015 gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till nytt miljöprogram för perioden 2016-2019. Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument som bryter ner kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål i uppföljbara delmål. Stadens övergripande miljömål formuleras tillsammans med andra politiska mål i stadens budget. Miljöprogrammet blir då ett styrdokument för stadens miljöarbete som samtliga nämnder och styrelser ska förhålla sig till.

Miljöprogrammet är sedan 2008 integrerat i stadens system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, ILS. Integreringen innebär att genomförande och uppföljning av miljöprogrammets delmål sker i respektive nämnd- och styrelses verksamhetsplan. Miljöprogrammet 2016-2019 innebär att arbetet blir ännu mer integrerat i stadens budget och beslutsprocess än tidigare.

Jämfört med nuvarande miljöprogram innebär förslaget till nytt miljöprogram skärpta mål och höjda ambitioner. Förslaget omfattar sex miljömål som är nedbrutna i 30 delmål. Till detta finns 40 indikatorer för att mäta och följa upp att arbetet är på rätt väg för att nå miljömålen.

De sex miljömålen är:

- Hållbar energianvändning

- Miljöanpassade transporter
- Hållbar mark- och vattenanvändning
- Ökad resurshållning
- Giftfritt Stockholm
- Sund inomhusmiljö

I förslaget pekas, för varje delmål, en nämnd eller ett bolag ut som har ett sammanhållet uppföljningsansvar för delmålet. De nämnder och bolag som ska bidra till att delmålet genomförs ska rapportera till den uppföljningsansvariga nämnden eller bolagsstyrelsen, som i sin tur rapporterar till kommunstyrelsen. Bara de nämnder och bolagsstyrelser som har störst påverkan måste rapportera en viss indikator.

Arbetet med att ta fram förslaget har skett i en arbetsgrupp under ledning av stadsledningskontoret med stöd av miljöförvaltningen. Till sin hjälp har arbetsgruppen haft sex stycken miljömålsgrupper med representanter för stadens förvaltningar och bolag. Stockholms Hamnar har varit representerade i gruppen ”Miljöeffektiva transporter”.

Förslaget till Stockholm stads miljöprogram 2016-2019 finns att ladda ner i sin helhet på Insyn: <http://insynsverige.se/stockholm-sthlmshamnar>

Stockholm Hamn AB:s synpunkter

Stockholms Hamnar välkomnar förslaget till nytt miljöprogram för 2016-2019 som innebär en skärpning i miljömålen och en högre ambitionsnivå vad gäller miljöarbetet inom Stockholm stad. Det är positivt – och nödvändigt – med tydliga mål för att få till en bättre miljö i Stockholm, och programmet visar på en tydlig gemensam, viljeinriktning från stadens sida vad gäller miljöarbetet.

Stockholms Hamnar har egna uppsatta mål för verksamheten exempelvis vad gäller energianvändning och fossiloberoende. I förslaget på nytt miljöprogram berör vissa mål och delmål Stockholms Hamnar direkt medan i andra målområden står Stockholms Hamnar inte uttryckligen nämnd. Stockholms Hamnar arbetar dock mot de mål och riktlinjer som satts upp av staden. Ett exempel från liggande förslag på miljöprogram är målet om att tillhandahålla en sund inomhusmiljö. Målet och tillhörande delmål riktas framför allt till fastighetsbolagen inom staden, men Stockholms Hamnar som ju också har ett fastighetsbestånd, arbetar redan aktivt med att skapa sunda inomhusmiljöer för hyresgästerna i enlighet med beskrivningen i målområdestexten.

En generell synpunkt som Stockholms Hamnar vill framföra är att dokumentet i större utsträckning måste tydliggöra och utveckla vad som ingår i begreppet ”genomförandeansvar” samt vilka nämnder och bolag som ska rapportera vilka indikatorer.

Under varje delmål anges vilken nämnd eller bolagsstyrelse som ansvarar för den samordnade uppföljningen av målet samt vilka övriga nämnder och bolagsstyrelser som har genomförandeansvar. I vissa fall anges att samtliga bolag/nämnder har genomförandeansvar men i andra fall är närmast berörda bolag/nämnder uttryckligt nämnda. Stockholms Hamnar har genomförandeansvar i 11 delmål, antingen genom att stå uttryckligt nämnd eller genom att det angetts att ”samtliga styrelser och nämnder”.

Ambitionen i det nya miljöprogrammet är, enligt Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, att arbetsbelastningen ska minska genom att bara de nämnder och bolagsstyrelser som har störst påverkan måste rapportera en indikator. Vad Stockholms Hamnar kan utläsa är det två indikatorer som Hamnen ska rapportera i ILS:

- Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)
- Andel bygg- och anläggningsentreprenaden i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen.

Stockholms Hamnar önskar en tydligare beskrivning av vad som förväntas av bolagen och nämnderna gällande genomförande, rapportering och uppföljning av miljöprogrammet utöver rapporteringen av indikatorerna. Under varje delmål anges förslag på hur delmålet kan nås, sammanfattat i punktlister. I vissa fall är dessa punkter dock formulerade som förhållandevis tydliga mål i sig. Ett exempel är delmål 4.1 ”Avfall som uppkommer ska tas om hand resurseffektivt” där man anger punkter som exempelvis ”Alla stadens verksamheter ska sortera ut sitt matavfall till biologisk behandling”. Innebär genomförandeansvaret att bolagen och nämnderna ska uppfylla/genomföra även dessa punkter?

Även i exceldokumentet som redovisar förslagen på indikatorer behövs förtydliganden. Rad 9 som anger ”Nämnder som ska rapportera in” skiljer sig mellan de olika miljömålen. I vissa fall anges enbart den samordnande nämnden/bolaget men i vissa fall anges vilka bolag/nämnder som ska rapportera in indikatorn. Här vore det önskvärt att dokumentet blir mer konsekvent så att det framgår tydligt vem som ska rapportera in vilken indikator.

En detalj i dokumentet är att Stockholms Hamnar ibland omnämns som Stockholms Hamn AB och ibland Stockholms Hamnar. Önskvärt är att Stockholms Hamnar används genomgående i dokumentet.

Nedan redovisas Stockholms Hamnars kommentarer på respektive miljömål.

Hållbar energianvändning

Det övergripande målet om hållbar energianvändning samt delmålen ligger i linje med de mål och ambitioner som Stockholms Hamnar redan har.

Vid upphandling av solcellsanläggningar är det viktigt att titta på hela livscykelanalysen (LCA). Framställningen av solcellspaneler kräver ofta stora mängder energi och i vissa fall kan energin dessvärre vara baserad på fossila källor. I och med att de flesta förvaltningar och bolag använder sig av Grön El är det därför viktigt att välja solcellspaneler som har liten negativ miljöpåverkan, sett ur ett LCA-perspektiv. Önskvärt vore att Staden tar fram riktlinjer för vilka miljökrav som är praktiskt möjliga att ställa vid upphandling av solcellsanläggningar.

Stockholms Hamnar har genomförandeansvar för delmål 1.2, ”Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent till år 2020”, men tycks inte vara en av de bolag som ska rapportera in någon indikator. Här bör det ändå påpekas att elanslutning av fartyg, som Hamnen strävar efter att erbjuda där det är praktiskt möjligt, är en positiv miljöåtgärd vad gäller utsläpp till luft och buller, men som de facto markant ökar Hamnens totala energianvändning. Det är därför viktigt att det framgår att fartygens elanvändning inte ska räknas in i Hamnens egna verksamhet.

Miljöanpassade transporter

Stockholms Hamnar välkomnar att sjöfarten och vattenvägarna lyfts fram som kapacitetsstarka och miljömässigt hållbara komplement och alternativ till vägtransporterna. Vattenvägarna har som nämnts i texten potential att utnyttjas i större utsträckning och i Stockholms Hamnar uppdrag ligger att verka för bland annat en utökad kollektivtrafik på vatten. Stockholms Hamnar har genomförandeansvar för målet men det framgår inte om och hur uppföljning ska ske.

Hållbar mark- och vattenanvändning

Stockholms Hamnar har genomförandeansvar för delmål 3.3 ”Stadens vattenområden ska stärkas och utvecklas för både rekreation och biologisk mångfald”, men hur detta ska kunna redovisas är oklart. I texten anges bland annat att kajernas användning och utveckling har stor betydelse för rekreation och friluftsliv samt att strandpromenader ska förbättras till sammanhängande och tilltalande stråk. Stockholms Hamnars kajstrategi, antagen av kommunfullmäktige i juni 2015, behandlar bland annat tillgängligheten på kajerna i staden och kajstrategin ligger i linje med beskrivningen av delmålet.

Resurseffektiva kretslopp

Under detta mål anges en rad förslag på åtgärder i punktlistor som kan användas för att delmålen ska nås. Som nämns ovan blir det en viss otydlighet om även dessa är mål som ska uppfyllas, åtgärder som ska eftersträvas eller rentav krav?

Under delmål 4.1, att "Stadens verksamheter ska förebygga uppkomsten av avfall" anges i punktlistan om hur delmålet kan nås att "Återanvända schaktmassor för att undvika uttag av outnyttjade naturresurser". Ett bättre uttryck att använda är "jungfruliga" eller "orörda" naturresurser. Annars kan meningen tolkas som att naturresurserna står till förfogande att utnyttjas, men målsättningen är ju att dessa resurser ska förbli orörda.

I punktlistan under delmål 4.2 "Avfall som uppkommer ska tas omhand resurseffektivt" anges att staden som fastighetsägare ska skapa möjligheter för hyresgästerna att sortera ut matavfall vilket även ska mätas och följas upp i en av indikatorerna. Stockholms Hamnar tycks inte vara rapporteringsskyldiga till indikatorn men om detta skulle bli aktuellt vill Hamnen redan här påpeka att det bara är möjligt att redovisa mängder för de hyresgäster som har egna avfallsavtal (vilket är flertalet) om de frivilligt redovisar dessa till Hamnen.

Giftfritt Stockholm

I delmål 5.3 "Användningen av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska" anges att Byggsvarubedömningen (BVB) är det system som ska användas för att bedöma miljöprestanda bli baserat på kemikalieinnehåll. Stockholms Hamnar använder idag "SundaHus" för denna typ av bedömningar vilket har accepterats av staden (Kemikaliecentrum). Hamnen förutsätter att detta system inte behöver bytas till BVB och önskar att det tydligt framgår av både miljöprogrammet och exceldokumentet med förslag på indikatorer att BVB *eller motsvarande/likvärdigt system* ska användas.

I delmål 5.4 "Stadens användning av kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska minska" anges fyra förslag på åtgärder för hur delmålet kan nås. Dessa är ytterligare exempel på "ska"-formuleringar som Hamnen ställer sig frågande till – är detta åtgärder ska uppfyllas och hur kommer uppföljning och rapportering av dessa ske? Under detta delmål önskar Hamnen även ett förtydligande om den fjärde punkten i listan, att verksamheter i upphandlingen ska ställa krav på att entreprenörer ska redovisa användning av kemiska produkter, också gäller med start från 2017, precis som den tredje punkten.

Förslag

Styrelsen föreslås besluta

att som svar på remissen åberopa och överlämna upprättat tjänsteutlåtande.

att omedelbart justera ärendet.

Stockholm den 11 januari 2016

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Johan Castvall', is written over the printed name.

Johan Castvall
VD